

О. Г. Сокирко

Костомарознавство

КОСТОМАРОЗНАВСТВО – інтегральна галузь [історіографії](#), що вивчає життя, громадську діяльність і творчу спадщину М. Костомарова (1817–85). Виокремлюють декілька етапів розвитку К., пов'язаних зі зростанням наук. інтересу до особи й твор. доробку вченого. Перша хвиля костомарозн. публікацій, що припала на період після його смерті, мала переважно біогр.-мемор. характер. Оцінки творчості та діяльності варіювалися від схвал. (переважно в українофіл. вид.) до критично-негатив. (консерватив. і шовініст. російських). Другий етап – 1920–30-і рр., коли почали виходити праці з характеристиками М. Костомарова як політ. мислителя, громад. діяча, публіциста, літератора ([Д. Дорошенко](#), [М. Грушевський](#) та ін.). У них доробок вченого переосмислено з погляду становлення укр. нац. руху, ідентичності й укр. нац. історіографії. З поч. ідеол. утисків і встановлення монотеїст. трактування здобутків укр. гуманітаріїв як консерватив. та бурж.-націоналіст., процеси об'єктив. вивчення його твор. і наук. спадщини загальмувалися. Короткий період відновлення дослідж. у галузі К. пов'язаний із хрущов. «відлигою» 1950–60-х рр. і відзначенням 150-річчя від дня народж. М. Костомарова під егідою ЮНЕСКО. Тоді ж з'явилася серія праць, присвяч. життєвому шляху та істор. спадщині вченого ([Р. Іванченко](#), [В. Сарбей](#), [Є. Шабліовський](#), [Ю. Пінчук](#)), перевидано його літ. твори. Черг. етап у розвитку К. – поч. 1990-х рр., коли було опубліковано дослідж. не лише вітчизн. науковців, але й зарубіж. дослідників. У працях [Т. Приймака](#), [Д. Сондерса](#), [Я. Дашкевича](#) та ін. глибоко проаналізовано вплив істор. і фольклорист. студій М. Костомарова на формування інтелектуал. еліти України, нац. самоусвідомлення діячів укр. визв. руху; роботи вченого вперше розглянуто в широкому контексті методол. здобутків істор. науки, мовознавства та фольклористики 19 ст., а його літ. творчість – з погляду тогочас. стиліст. особливостей і течій сх.- і зх.-європ. літ.-р. Окрему складову костомарозн. студій утворили дослідж. твор. і громад. середовища, в якому працював М. Костомаров, історіографії його наук. доробку, опрацювання бібліографії та біобібліографії. Велике значення мало введення у наук. обіг архів. джерел, зокрема епістолярії та мемуарів сучасників вченого; продовжено традицію перевид. його істор., мовозн., етногр., фольклорист., публіцист. праць. Нині в Україні найвагомий наук. доробок мають Київ. (Інститути історії України й укр. археографії та джерелознавства НАНУ) і Харків. (Харків. університет) центри К. 2002 у Черніг. істор. музеї започатк. «Костомарівські читання».

Рекомендована література

1. Пінчук Ю. А. Микола Іванович Костомаров, 1817–1885. К., 1992;
2. Микола Іванович Костомаров (1817–1885): Мат. до бібліографії. З., 2002. Ч. 2;
3. Бібліографічний покажчик творів Миколи Івановича Костомарова. К., 2003;
4. Пінчук Ю. А. Історичні студії Миколи Костомарова як фактор формування самоусвідомлення української нації. К., 2009.

Бібліографічний опис:

Костомарознавство / О. Г. Сокирко// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-6070>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).